

Προτεινόμενες Απαντήσεις στο μάθημα της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας 2008

A 1. Χρήση ιστορικών προσώπων ως σύμβολα

α) Καισαρίων: ο Καισαρίων δεν αποτελεί συγκεκριμένο σύμβολο. Μέσω αυτού όμως ο Καβάφης μας αποκαλύπτει τα μυστικά της τέχνης του, καθώς και την άδικη στάση της ιστορίας απέναντι σε αρκετά ιστορικά πρόσωπα.

β) Πτολεμαίοι, Βερενίκες και Κλεοπάτρες. Αυτοί συμβολίζουν την παρακμή, την αυλοκολακεία και τη ματαιοδοξία των βασιλέων της Αλεξανδρινής εποχής.

2.Ρεαλισμός: Ρεαλισμό εντοπίζουμε στους πρώτους στίχους του ποιήματος («Εν μέρει...να περάσω») καθώς και στους στίχους 11-14 («ότων κατόρθωσα...την προσοχή μου αμέσως...») ξεκάθαρα και απροκάλυπτα μας παρουσιάζει την τεχνική της έμπνευσής του .

3.Λογιοί γλωσσικοί τύποι: (ενδεικτικά) σοφοτάτη, κραταιοί.

B1. Όλο το ποίημα αποκαλύπτει το «ποιητικό εργαστήριο» του Καβάφη:

1. Στην πρώτη στροφή ο Καβάφης μελετά την ιστορία, παρουσιάζεται ως ιστοριοδίφης, ως ποιητής-αναγνώστης («Εν μέρει για να εξακριβώσω....την ώρα να περάσω».)
2. Στη δεύτερη στροφή δίνεται η πηγή της ποιητικής του έμπνευσης («...θ' άφινα το βιβλίο....την προσοχή μου αμέσως...»)
3. Ο ποιητής έλκεται από μικρά και ασήμαντα γεγονότα και επιλέγει συχνά πρόσωπα άγνωστα, καθώς γνωρίζει ότι το άγνωστο ξεκλειδώνει τη φαντασία («...αν μια μνεία μικρή,κι ασήμαντη...»)
4. Προτιμά να αναφέρεται σε πρόσωπα και καταστάσεις που διέρχονται τη φάση της παρακμής, της φθοράς. Γι' αυτό καταπιάνεται με τον Καισαρίωνα λίγο πριν τον τραγικό θάνατό του («...μες στην κατακτημένην...το Πολυκαισαρίη»)
5. Ο ποιητής στην τρίτη στροφή οραματίζεται τον Καισαρίωνα («Α, να, ήρθες συ...»), πλάθει με τη φαντασία τη μορφή του («κι έτσι πιο ελεύθερα σ' έπλασα ..Σ' έπλασα ωραίο και αισθηματικό»), αναπαριστά τη σκηνή της εμφάνισης του («εθάρενα που μπήκες ...με φάνηκε που εμπρός μου στάθηκες»).Παράλληλα, κινητοποιεί τη μνήμη του και εκμεταλλεύεται ακόμα και τις ελάχιστες πληροφορίες που του παραθέτει η ιστορία («...μες στην κατακτημένην...το Πολυκαισαρίη»).
6. Τέλος, διατηρεί ενεργητική στάση κατά τη διάρκεια της ποιητικής δημιουργίας («άφισα επίτηδες να σβήνει»)

B2. Στην πρώτη στροφή κυρίαρχη είναι η ομοιοκαταληξία, η χρήση επιθέτων, ο πληθυντικός αριθμός των θηλυκών ονομάτων, ο πεζολογικός-πληροφοριακός τόνος. Τα στοιχεία αυτά προσδίδουν στο ύφος της αφήγησης έναν αντικειμενικό-περιγραφικό χαρακτήρα . «Εν μέρει για να εξακριβώσω εν μέρει και την ώρα περάσωδιαβάσω», «Αν πεις για τις γυναίκες της γενιάς κι αυτές ,όλες η Βερενίκες κι η Κλεοπάτρες θαυμαστές».

Αντίθετα, στην τρίτη στροφή, ο ποιητής μας παρουσιάζει τον οραματισμό του, όπου κυριαρχεί η φαντασία και το προσωπικό συναίσθημα, η ποιητική δημιουργία ανυψώνεται και το ύφος γίνεται προσωπικό-λυρικό. Η ιστορική μνήμη

αδρανοποιείται και η τέχνη αναλαμβάνει το δύσκολο έργο της ποιητικής δημιουργίας. «Α, να, ήρθες συ.....» Ποιητική αποστροφή . «Σ' έπιασα.....Σε φαντάστηκα.....» Εναλλαγή α' και β' ενικού προσώπου. Επίσης η εικόνα της σκοτεινής κάμαρας με τη λάμπα που σβήνει, μια εικόνα που φέρνει το δημιούργημα μπροστά στο δημιουργό. Τέλος, η δεύτερη στροφική ενότητα συνδέει την πρώτη με την τρίτη στροφή και αποτελεί «γέφυρα» ανάμεσα στο αντικειμενικό-περιγραφικό-πεζολογικό τμήμα του ποιήματος και το προσωπικό-λυρικό.

Γ: « Α, να ήρθες...γοητεία σου»: Ο ποιητής ξαναπλάθει με τη φαντασία του την « αόριστη γοητεία» του νεαρού βασιλιά. Αξιοσημείωτο είναι ότι ο Καβάφης μιλάει στο όραμα που μόνος του δημιούργησε.

« Στην ιστορία λίγες γραμμές μες στο νου μου»: Η πρόταση εξηγεί την αόριστη γοητεία του Καισαρίωνα:ο δημιουργός ελεύθερα τον πλάθει μέσα στο νου του. Πάλι ο Καβάφης επανέρχεται , στην αδικία της ιστορίας με το « λίγες γραμμές μονάχα » .

«Σ' έπιασα ωραίο κ' αισθηματικό » Η πρόθεση του Καβάφη είναι να του δώσει μια ιδανική ομορφιά .Το επίθετο «ωραίος» αναφέρεται στην εξωτερική εμφάνιση και το επίθετο «αισθηματικός» αναφέρεται στην ψυχική διάθεση . Η εξωτερική περιγραφή έχει δοθεί με τέτοια επίθετα ώστε να μην περιοριστεί τη φαντασία του αναγνώστη.

« Η τέχνη μου στο πρόσωπο...εμορφιά »:το ποιητικό όραμα παίρνει «σάρκα και οστά». Ο ποιητής-ζωγράφος αρχίζει από το πρόσωπο του εφήβου: ονειρώδη (αναφορά στην ψευδαίσθηση της μορφής και της τέχνης), συμπαθητική (αναφορά στο συναίσθημα που γεννά η μορφή), εμορφία (αποτελεί μια ηδονιστική προκατάληψη ,αφού ο Καισαρίων είναι γιος μιας Κλεοπάτρας, ο Καβάφης είναι σίγουρος για την ομορφιά του).

Δ. Τόσο το ποίημα του Άθου Δημουλά όσο και του Καβάφη είναι ποιήματα για την ποίηση, αφού και τα δυο ξεδιπλώνουν τη διαδικασία της ποιητικής έμπνευσης και δημιουργίας του Καβάφη.

1. Ο ποιητής εμπνέεται από τις μνήμες του παρελθόντος .Στο ποίημα του Καβάφη «μια συλλογή επιγραφών των Πτολεμαίων » και στο ποίημα του Δημουλά «που προσπαθεί ένα παρελθόν να ζωντανέψει και που στηρίζεται σε μνήμες του».
2. Ο Καβάφης με βάση και τα δύο ποιήματα εμπνέεται από μικρά και ασήμαντα γεγονότα ή πρόσωπα του παρελθόντος. Στον Καβάφη: «αν μια μνεία μικρή και ασήμαντη, του βασιλέως Καισαρίωνος...» και στο Δημουλά : « που προσπαθεί ένα παρελθόν να ζωντανέψει και που στηρίζεται σε μνήμες του σποραδικές κι ασύνδετες...».
3. Όπως αναφέρουν και οι δύο ποιητές η φαντασία αποτελεί βασικό συστατικό στοιχείο της ποιητικής έμπνευσης του αλεξανδρινού ποιητή. Στον Καβάφη αυτό φαίνεται στο στίχο «και τόσο πλήρως σε φαντάστηκα» ενώ στο Δημουλά γίνεται εμφανές στους στίχους «εγώ την άλλη φαντασία αγαπώ...» , «αυτήν εγώ αγαπώ τη φαντασία...» και «Και χρήσιμη είναι τόσο για την τέχνη μου»
4. Παράλληλα, ο Καβάφης, σύμφωνα και με τα δύο ποιήματα στοχεύει στην ποιητική αποκατάσταση της ιστορικής αδικίας. Στον Καβάφη αναφέρεται ότι: «Στην ιστορία λίγες γραμμές μονάχα βρίσκονται για σένα». Εκτός αυτού με το να αφιερώσει ένα ολόκληρο ποίημα στον Καισαρίωνα διαιωνίζει ποιητικά το ιστορικό αυτό πρόσωπο. Στο Δημουλά αντίστοιχα αναφέρεται ότι «το χρώμα αυτών των ερειπίων, των αβεβαίων γεγονότων το αίσθημα....να περάσει».

5. Τέλος, στοιχείο της ποιητικής δημιουργίας του ποιητή, που αναφέρεται και στα δύο ποιήματα, είναι η συναισθηματική του φόρτιση, η οποία στον Καβάφη αφενός υποφώσκει στο λυρισμό της τρίτης στροφής και αφετέρου στο ποίημα του Δημουλά διαφαίνεται στους στίχους «την οδηγούμενη φαντασία που, όλο συγκίνηση...»

ΠΡΩΤΟ